

Water- technologie Noord- Nederland Next Level 2018-2030

Plan van aanpak

Water- technologie Noord- Nederland Next Level 2018-2030

Plan van aanpak

In het kort

Watertechnologie betreft het bewerken, veranderen, transporteren en monitoren van water. Het gaat daarbij om zowel het ontwikkelen van hoogwaardige technologie als om het toepassen van technologie in apparaten, machines, installaties en systemen.

Noord-Nederland, met name Friesland, beschikt over een interessant ecosysteem op het gebied van de watertechnologie bestaande uit zo'n 125 private ondernemingen, 8 publieke bedrijven en 7 kennisinstellingen en brancheorganisaties. Typisch is het hoge gehalte aan kennisintensieve bedrijven en start-up's alsmede de bescheiden omvang per bedrijf. Het grootste deel van de private bedrijven behoort tot het kleinere MKB; de sector kent ook enkele grootbedrijven, maar dan juist weer het kleinere grootbedrijf.

Belangrijkste afnemers van de sector zijn de industrie (m.n. voedsel en chemie), contractors en installatie bedrijven. Circa 50 % van de bedrijven werkt voor publieke afnemers. De sector heeft meer dan 50 % hoger opgeleide medewerkers in dienst, is sterk internationaal georiënteerd en kent een toenemende impact en kwaliteit van R&D-activiteiten.

De sector ziet knelpunten bij financiering van (internationale) projecten en/of investeringen, (internationale) aanbestedingsprocedures en de rol van de overheid in het buitenland. Demo sites worden belangrijk gevonden.

De mondiale markt voor watertechnologie groeit de laatste jaren met 5.5 – 7.5% per jaar; de groei van de omzet van de sector in Noord-Nederland ca. 2.5%. Groei zien we zowel bij het aantal bedrijven als de omzet per bedrijf, daarentegen is er weinig groei van werkgelegenheid. De sector kent een hoge economische toegevoegde waarde, zowel direct als indirect aan andere sectoren.

De grote vraag in dit plan van aanpak is hoe het potentieel van de sector in Noord-Nederland zodanig benut kan worden dat groei van omzet en werkgelegenheid meer in lijn komen met de mondiale ontwikkelingen en de ambities onderweg naar 2030. Wat zijn de groeiversnellers voor de bedrijvigheid op het terrein van de watertechnologie? En hoe kan de unieke positie van Friesland verder uitvergroot worden en zich verder vertalen naar vaste economische waarde voor het Noorden en heel Nederland?

Aanleiding

1

In april 2016 is de Noordelijke Innovation Board geïnstalleerd. Het kernteam onder leiding van Niek Jan van Kesteren heeft als taak de Noordelijke Economie en Innovatie te versterken. Een van de thema's is de watertechnologie. De trekker van dit thema is ondernemer Erwin Dirkse, directeur-eigenaar van DMT Environmental Technology.

Na een eerste verkenning van de Noordelijke Watertechnologie Situatie, interviews met verschillende stakeholders – bedrijven en publieke organisaties – en bestuderen van vele bestaande plannen, heeft hij zijn ideeën over het plan van aanpak voor de significante doorontwikkeling van het watertechnologie ecosysteem geschetst.

1.1

Context Watertechnologie

'Watercrisis superrisico economie', deze titel stond boven een artikel in de Leeuwarder Courant van zaterdag 14 mei 2016. Joe Quinlan, een vooraanstaande strateeg bij Bank of America Merrill Lynch, maakt zich ernstig zorgen over de toenemende waterschaarste in de wereld. Watertekort is een grotere bedreiging voor de wereldeconomie dan groeivertraging in China, het uiteenvallen van de EU of de instabiliteit in het Midden Oosten. Circa 1.6 miljard mensen kunnen binnen twintig jaar te maken krijgen met ernstige waterschaarste, in die periode schiet de mondiale watervraag met naar schatting 50% omhoog. Bij de industrie kan dit zelfs oplopen tot 70%. Water is de levensader van de wereldeconomie, zonder water kan de economie niet functioneren. Om een wereldwijde crisis te bezweren moeten overheden en bedrijfsleven op grote schaal investeren in oplossingen.

Wereldwijde schone en veilige watervoorziening is een uitdaging die betrekking heeft op grote maatschappelijke vraagstukken op wereldschaal. Dit vraagt onder meer monitoring, geavanceerde zuiveringsmethoden en hergebruik van afvalwater. Maar het gaat ook over het toenemend belang in de industrie om te werken volgens de meest strikte veiligheidseisen wanneer het bijvoorbeeld om voedsel gaat. Waterkwaliteit speelt verder vaak een cruciale rol in veel bedrijfsprocessen binnen industrieën in onder andere de voedingsmiddelenindustrie, chemie en ook in de agro-industrie. Voldoende, duurzaam en zoet water draait om het ontwikkelen, demonstreren, implementeren en exporteren van innovatieve (top)technologie voor het zuiveren van afvalwater, het produceren en gebruiken van drink- en proceswater en de terugwinning van grondstoffen en energie uit water.

De vraag naar water gaat alleen maar toenemen. De Watertechnologiemarkt behelst circa 2/3 publieke bedrijven, de rest zijn private ondernemingen. De Watertechnologiemarkt bestaat uit circa 1/3 drinkwater, 1/3 rioolwater en 1/3 industriewater. In de industrie zijn de meeste niches waar de grootste toename van de groei van de watertechnologiesector verwacht kan worden.

Hoewel dit over het algemeen niet zo wordt beschouwd is de beschikbaarheid van schoon en veilig water ook in Nederland een majeure issue. Het grootste deel van de bevolking drinkt water dat zijn oorsprong vindt in vervuilde rivieren. Drink- en irrigatiewater uit de ondergrond heeft te kampen met toenemende verzilting. Ook heeft Nederland de grootste moeite om aan de fosfaat- en nitraateisen van de EU te voldoen. Daar bovenop komen de nieuwe eisen van de kaderrichtlijn water. Een nieuwe bedreiging voor ons dichtbevolkte land is de oprukkende antibiotica resistentie.

1.2

Watertechnologie in Noord-Nederland

De Noord-Nederlandse watersector heeft cruciale kennis, kunde, reputatie en netwerken in huis om een antwoord te helpen geven op de (inter)nationale waterkwaliteitsproblematiek. Samenwerking in de waterketen is nodig om innovatieve oplossingen in te passen en te testen, maar ook om tot demonstraties en commerciële businesscases te komen. De vraagstukken zijn vaak complex van aard en de technologie moet van wereldklasse zijn om concurrerend te kunnen worden ingezet.

De snelheid waarmee het innovatieketenproces tot business leidt, is cruciaal voor de exportkansen. Dit vraagt niet alleen om samenwerking in de gouden driehoek, tussen kennisdisciplines en over sectoren heen, maar ook om samenwerking over de gehele keten. Watertechnologie biedt interessante kansen voor de noordelijke economie, en heeft al een aantal sterke uitgangspunten:

- Interessant ecosysteem : WaterCampus: Wetsus als kennisinstituut, Water Alliance als landelijk netwerk van watertechnologiebedrijven, CEW voor toegepast onderzoek, unieke onderzoeksinfrastructuur, facilitering van starters en mkb'ers.
- Aantal grote Nederlandse watertechnologiebedrijven (> 30 medewerkers): Paques, Landustrie, Spaans Babcock, DMT.
- Aantal (perspectiefvolle) start- en scale-up's (grootste Nationale concentratie hiervan is rond de WaterCampus in Friesland gevestigd).
- Stevige publieke sector: drinkwaterbedrijven, waterlaboratorium WLN en waterschappen.

De groeisnelheid van de Noordelijke watersector wordt beperkt door met name de volgende factoren:

- Onvoldoende focus; wat is nu werkelijk onderscheidend en heeft wereldwijde potentie? Welke bovenliggende thema's zijn momenteel actueel?
- Te veel versnippering tussen de stakeholders. Te weinig échte onderlinge samenwerking tussen alle partijen; te veel 'eigen belangen'.
- Te weinig ondernemerschap en daardoor doorgaans slechts beperkte groei bij m.n. starters en scale-up's. Geen duidelijk bovenliggend doel.

Ondanks het bestaand stevige ecosysteem en interessant nog onbenut potentieel zal het doorgaan op de huidige werkwijze leiden tot beperkte groei van de sector en samenhangende werkgelegenheid. Een belangrijk antwoord op een aantal van bovengenoemde beperkingen wordt al gevormd door uitvoering van het Actieplan WaterCampus, waarmee in 2017 is gestart. Niettemin blijven ook met dit actieplan nog kansen onbenut, met name daar waar het significante groei van de werkgelegenheid betreft.

De grote vraag is dan ook hoe dit interessante en grote potentieel het beste benut kan worden. Wat zijn de groeiversnellers voor de bedrijvigheid op het terrein van de watertechnologie? En hoe kan de unieke positie van Friesland verder uitvergroot worden en zich verder vertalen naar vaste economische waarde voor het Noorden en heel Nederland?

Samen met de WaterCampus, provincie Fryslân, het ministerie van Economische Zaken en de gemeente Leeuwarden zijn de eerste ideeën gedeeld en is het voorliggende plan ontwikkeld, met de navolgende ambitieuze doelstellingen en actieprogramma.

Doelstellingen en kernvoorwaarden voor verdere ontwikkeling van watertechnologie in Noord-Nederland

2

2.1

Doelstellingen

2.1.1

Het verdubbelen van de omzet en werkgelegenheid naar € 700 - € 900 miljoen en 3.500 - 4.000 arbeidsplaatsen in de periode van 10-15 jaar, met richtjaar 2030.

Aantal banen per categorie private sector, globale schatting

	2017	2030	Toename	% Toename	Instrumenten
Start-ups	100	200	100	100%	Wetsus
Scale-ups	50	800	750	1500%	Versnellingsstafels, Bestart, CEW, Water Alliance
Bestaande waterbedrijven	1.000	1.500	500	50%	Water Alliance, CEW
Maak MKB	250	750	500	200%	CEW, Water Alliance
Acquisitie	-	150	150		Water Alliance, NOM
Totaal	1.400	3.400	2000	242%	

Uit deze globale verdeling blijkt dat de grootste groeipotentie bij de scale-ups en maak MKB ligt. Alhoewel de andere categorieën blijvende aandacht behoeven zal de grootste focus naar deze twee groepen moeten uitgaan.

2.1.2

WaterCampus moet haar internationale positie en reputatie bestendigen én uitbouwen als the place to be, hét nationale Watertechnologiecentrum, als dé wereldtop met wereldwijde kennisvoorsprong.

De Watercampus moet in de komende jaren verder sterk groeien in kritische massa van activiteiten en bedrijvigheid tot hét Nationale Watertechnologiecentrum.

Voor de verdere doorontwikkeling van de internationaal gerenommeerde positie van de watertechnologie-sector met als centrum Watercampus Leeuwarden is het van cruciaal belang dat er óók aan de nationale erkenning gewerkt wordt. En dat er continu aandacht wordt besteed aan de zichtbaarheid en attitude ten opzichte van de Watercampus. Doorgaan met en verder ontwikkelen van de congressen, evenementen en beurzen, key-note presentaties. En ook aansluiting vinden bij de noordelijke profileringscampagne en –paraplu ‘Top Dutch’. Kortom: (betere) branding en (scherpere) positionering van de Watercampus.

Lobby op nationaal niveau zal opgestart moeten worden. Gecoördineerde lobby ‘Het Fries Bod’. Insteek: Nederland is de Europese Water Tech Hub, met WaterCampus Leeuwarden als fysieke kern.

2.2

Kernvoorwaarden

Om de beweging op gang te kunnen brengen om de eerder genoemde doelstellingen te behalen zijn een aantal kernvoorwaarden cruciaal.

1

Bestaand ecosysteem waarborgen

Voorwaarde om de overall doelstellingen te behalen is in de eerste plaats dat de continuïteit van Wetsus wordt gewaarborgd. Het bestaan van Wetsus is cruciaal voor het doorontwikkelen van ons watertechnologie ecosysteem. Het in 2018 zekerstellen van de overheidsfinanciering van Wetsus voor de periode vanaf 2021 is daarbij essentieel.

In de tweede plaats dient de bestaande Watercampus te worden uitgebouwd; daartoe streven wij o.a. naar maximale synergie in activiteiten voor de Watertechnologie tussen de organisaties NWP en Water Alliance. Het NWP werkt momenteel meer vraaggestuurd vanuit de overheid, terwijl de Wateralliance meer vraaggestuurd werkt vanuit het bedrijfsleven. Door tussen deze organisaties verregaande synergie aan te brengen kan grote winst behaald worden in de ondersteuning en facilitering van de sector, en met name de MKB-vertegenwoordigers daarin.

Tot slot is het voor de continuïteit en uitbouw van WaterCampus Leeuwarden belangrijk om het WaterCampus actieplan conform beschikking uit te voeren.

2

Publieke en private financiële middelen gericht inzetten

Het is zaak de reeds bestaande en nieuwe publieke en private financiële middelen gericht in te zetten op dié zaken die in dit overkoepelende plan van aanpak worden aangeduid. Versnippering dient te allen tijde te worden bestreden.

We onderscheiden hierbij drie categorieën financieringen

a - publieke en private financiering van de Watercampus

b - publieke financiering van bedrijven met behulp van subsidies via SNN, NOM, overheidsinstanties

c - private financiering van bedrijven via bijvoorbeeld NOM, FB Oranjewoud

Vervolgens is het van belang om alle middelen daadwerkelijk in te zetten in lijn met de doelstellingen zoals verwoord in dit document, waarbij het streven is zoveel mogelijk synergie tussen de middelen te creëren. Daarnaast dienen nieuwe, m.n. private, financieringen mogelijk te worden gemaakt voor het stimuleren van bedrijvigheid.

3

Creëren van meer bedrijvigheid en aantrekken talent

a - business development

- Onderzoeken van haalbaarheid en meerwaarde van het opzetten van een (Innovatie) cluster Watertechnologie, met focus op het samenbrengen en afstemmen van productiecapaciteit (geïnspireerd op innovatiecluster drachten).
- Gerichte samenwerking tussen WaterCampus Leeuwarden en start-up initiatieven als Bestart, BioBizzHub, Climate KIC, startup delta, etc.
- Vanuit Water Alliance: Versterking stimulering van samenwerking tussen relevante Noordelijke bedrijven; uitbouw business development functie en versterkte ondersteuning internationalisering.
- Nieuwe bedrijven halen naar het Noorden / acquisitie programma.
- Meer budget en capaciteit voor NOM / Water Alliance t.b.v. acquisitie bedrijven van buiten NNL, NL, Europa.

b - talent en ondernemerschap aantrekken en opleiden:

onderwijs en zij-instromers

- Doelgericht programma opzetten om talent te scouten, aan te trekken en te ondersteunen vooral op twee cruciale punten - technologie en ondernemerschap.
- Kwaliteit en aantrekkelijkheid doorgaande leerlijn watertechnologie van MBO t/m PhD in Leeuwarden waarborgen.

Strategie

3

Bij de strategievorming willen wij twee uitgangspunten onderscheiden:

- 1 Focus op het stimuleren van de groei van bedrijven met schaalbare procestechnologie, die wereldwijde marktleiders in niches kunnen worden. Technologische focus ligt daarbij op: elektrochemie, membraantechnologie en biotechnologie.
- 2 WaterCampus moet steeds meer gaan fungeren als zelf-aantrekkende kern voor watertechnologie bedrijven en -kenniswerkers. Hiertoe moet de kritische massa en zichtbaarheid van WaterCampus Leeuwarden verder vergroot worden.

Actieprogramma

4

4.1

Groei realiseren (verdubbelen omzet en werkgelegenheid)

Lijst opstellen met bedrijven in de benoemde categorieën en starten met de ambitieuze top 10 (start-up, scale-up, grown up) en top 10 maakbedrijven.

- Verkennen Innovatie Cluster Drachten; is een dergelijke opzet ook succesvol te maken binnen de waternettechnologie?
- Gesprekken aangaan met de groeiversnellers (top 10 bedrijven) om hun groeiambities en belemmeringen voor de groei te onderzoeken.
- Zorgen voor betere financieringsfaciliteiten voor alle bedrijven in de waternettechnologiesector.
- Valorisatie versnellen door praktische en financiële incentives voor opschalingsprojecten.

4.2

Zichtbaarheid, profilering

- WaterCampus meer profileren als nationale verbinder voor de sector. De rol van Water Alliance daarin verder versterken. Ook door het sterker verbinden van NWP watertechnologie aan de WaterCampus en het creëren van fysieke aanwezigheid in den Haag middels kantoor Water Alliance / WaterCampus aldaar.
- Aansluiting zoeken bij Top Dutch / communicatie strategie.
- Icoon projecten definiëren dan wel tot ontwikkeling brengen. Hier gerichte PR en communicatie voor opzetten, zie bijlage B.
- Inzetten van Watercampus ambassadeurs.
- Relevante acties WaterCampus actieplan uitvoeren.

4.3

Lobby

- Lobby ondersteuning vanuit NIB en VNO/NCW voor de continuïteit Wetsus. Om Wetsus na 2020 te kunnen voortzetten is al in 2018 duidelijkheid nodig over de beschikbaarheid van middelen. Globaal wordt gezocht naar € 7 mio per jaar aan overheidsmiddelen, voor de matching van de € 7 mio aan bedrijfs- en universiteitsinkomsten van Wetsus. Daarbij wordt gewerkt naar ca 4-5 mio per jaar vanuit het Rijk en 2-3 mio per jaar vanuit de Regio.
- Strategie, plan van aanpak intensivering samenwerking NWP.
- Lobby opzetten m.b.t. langjarige continuïteit CEW en Water Alliance. Beide organisaties hebben zowel landelijke als regionale financiële ondersteuning nodig, naast de financiering die ze vanuit bedrijven en instellingen ontvangen.

CEW combineert thans middelen van het ministerie van OCW (als landelijk centre of expertise), de regio (als valorisatiekanaal van WaterCampus) en de EU (als MKB innovatie-instrument) in haar programma voor toegepast onderzoek en valorisatie. Deze mix van middelen is ook voor de toekomst voorzien. Om de valorisatie-ondersteuning voor de watertechnologie bedrijven te versterken is het streven een CEW valorisatie-programma op te zetten.

Om Water Alliance verder te laten uitgroeien tot landelijke netwerkorganisatie, met een belangrijke rol in profilering en exportondersteuning, zijn ook middelen uit landelijke budgetten benodigd. Vooral voor deze onderwerpen en de financiering daarvan is de intensivering van de samenwerking NWP/Water Alliance relevant. De inzet van Water Alliance voor Noordelijke watercluster activiteiten blijft een onderwerp voor regionale financiering.

4.4

Talent / ondernemers recruterend en partner programma

Er is groot tekort aan goed geschoold personeel alsmede ondernemers specifiek voor de watertechnologie sector. De doorgaande leerlijn watertechnologie moet daartoe minimaal in stand gehouden worden en het talentprogramma voor het aantrekken van nieuwe studenten op alle nivo's zal moeten worden voortgezet (acties uit het WaterCampus actieplan). Ook zal geschoold talent van elders gescout moeten worden. Daarbij moet aandacht zijn voor werkgelegenheid en programma's voor de partners van beoogd talent.

Bij het thema talent moet er ook aandacht zijn voor andere technische disciplines als werktuigbouwkunde, electrotechniek en technische bedrijfskunde alsmede international business en languages, marketing, communicatie en andere noodzakelijke disciplines binnen een bedrijf in een internationale omgeving. Daarnaast meer aandacht voor het aantrekken van meer of minder ervaren ondernemers; enerzijds ondernemers om met de beschikbare technologie en mogelijkheden aan de slag te gaan, anderzijds ervaren ondernemers die onervaren ondernemers aan het handje kunnen nemen. Business angels die jonge ondernemers kunnen bijstaan in raad en daad.

- Plan van aanpak / programma voor het binnenhalen van geschoold talent.
- Talent programma WaterCampus, en instandhouding doorgaande leerlijn.
- Plan van aanpak / partner programma. Wellicht uitbreiding portfolio IWCN in Groningen?
- WaterCampus vacaturedesk die vraag- en aanbod koppelt.

Organisatie

5

5.1

Versnellingsgroep Watertechnologie en de rol van de diverse organisaties

Dit plan van aanpak is bedoeld voor de versnelling van de groei van de economie binnen de watertechnologie sector in Noord-Nederland. Het richt zich specifiek op het versnellen van de groei van bestaande bedrijvigheid en is in die zin aanvullend, versterkend aan het WaterCampus actieplan. Het is van cruciaal belang dat de daadwerkelijke realisatie van dit plan en van het WaterCampus actieplan op gang gebracht wordt en in de eerste aanleg zorgvuldig gefaciliteerd en bewaakt wordt. Daartoe zal een versnellingstafel bijeenkomen die beleidsafstemming en –bewaking als belangrijkste taak heeft.

De realisatie van dit plan kan alleen voor de beoogde grote sprong voorwaarts 'next level' zorgen wanneer alle betrokken partijen, de overheden, de NOM en de SNN hun agenda's, beleidsplannen, actieplannen aansluiten bij dit plan en daarmee gericht aan de realisatie meewerken.

Begroting

6

Tot 2021

Voor de lopende financieringen van de WaterCampus organisaties wordt verwezen naar bijlage A.

Een groot deel van de acties in dit plan worden reeds gefinancierd vanuit het WaterCampus ActiePlan (WAP). Het voorliggende NIB plan voorziet echter ook in aanvullende acties, met name in een versterking van de activiteiten op het terrein van profilering en valorisatie. Voor de uitbreiding van het WAP op deze terreinen is door WaterCampus reeds extra budget gevonden bij YnBusiness (1 fte om bedrijven bij de watersector te betrekken) en de provinciale kadernota (beoogd wordt met dit extra budget o.a. 1 fte liaison officer den Haag en 1 fte directeur valorisatie, het onderzoeken van een innovatiecluster en extra aandacht voor export-ondersteuning te financieren). Met deze extra fte's kan al een groot deel van het actieprogramma ingevuld worden. Verder zijn er een aantal specifieke acties in dit NIB plan waarvoor het budget nu nog niet eenduidig is te bepalen. In samenvatting:

Acties volgend uit NIB plan	Budget (mio/jaar)	Opmerking/status
WaterCampus actieplan (WAP)	2,0	Beschikt t/m 2020. Incl bijdrage NOM en>NNL provincies.
Uitbreiding WAP	0,5	Schatting, Beschikking verwacht in 2018
Inrichten innovatiecluster	n.n.b.	Afhankelijk uitkomst onderzoek
Top Dutch campagne	p.m.	Opnemen in bestaande Top Dutch begroting?
Partner programma	n.n.b.	Afhankelijk van invulling en mogelijkheid aansluiting op bestaande programma's
Intensivering samenwerking WA en NWP	n.n.b.	Afhankelijk van invulling
Lobby	p.m.	Uit bestaande budgetten relevante actoren (VNO/NCW, overheden, ed)
Additionele middelen voor financiering starters	0,1 - 5	Budget waarschijnlijk niet vanuit overheden, maar vanuit NOM, FB Oranjewoud, durfinvesteerdere, etc.

De precieze begroting voor de komende jaren zal dus volgen uit het verder ontwikkelen van een aantal van de actielijnen die in dit plan genoemd zijn. Cruciaal is dat de additionele middelen voor het WAP (kadernota) spoedig beschikbaar worden, zodat de benodigde FTE geworven en aangesteld kunnen worden. Voor de nog niet bekende getallen wordt voorgesteld om voorlopig een overall aanvullend budget van 0,5 tot 1 mio aan te houden. Het totaal budget dat voor de acties uit dit plan benodigd is vanuit overheden komt daarmee op circa 3,5 miljoen per jaar. Dit is overigens in aanvulling op de bestedingen die de overheden doen in de financiering van de randvoorwaarden, zoals de basisfinanciering van Wetsus (bijlage A).

Ten opzichte van de nu reeds beschikte (en verwachte) middelen betekent dit NIB plan een additionele jaarlijkse investering van de NNL overheden van circa € 1 mio in watertechnologie.

Vanaf 2021

Van 2021 tot 2031 is voor de instandhouding en uitbouw van WaterCampus blijvende steun vanuit de NNL overheden nodig. De precieze budgetten voor nieuwe stimuleringsprogramma's (voor valorisatie, stimulering bedrijvigheid, etc) zullen volgen uit het nader onderzoeken van de acties uit dit plan. Voorlopig kan echter uitgegaan worden van de volgende behoefte aan ondersteuning vanuit Noordelijke overheden:

- WaterCampus Actieplan: 2,5 mio per jaar
- Voortzetting Wetsus: 2-3 mio per jaar
(+ 4-5 mio uit Rijk en 6.5 mio uit bedrijven/universiteiten)
- Nieuwe stimuleringsprogramma's: 1 mio per jaar

Totaal is dus een langjarig budget nodig van circa €6 mio per jaar voor watertechnologie.

Samenloop middelen

Zoals reeds genoemd bij de randvoorwaarden is het voor het vergaren van de hierboven genoemde middelen in Noord-Nederland van cruciaal belang dat er alignment is tussen alle relevante overheden en instanties (waaronder SNN/EFRO, NOM, VNO NCW, YnBusiness, etc), zodat de beschikbare middelen in synergie voor de doelen in dit plan gecoördineerd kunnen worden ingezet.

Multiplier

De voorgestelde inzet van middelen leidt tot significante versterking van de Noordelijke economie door realisatie van de doelen uit het ambitieuze groeiplan: Het verdubbelen van de omzet en werkgelegenheid in de watertechnologiesector van respectievelijk circa €375 naar €700 - €900 miljoen en van circa 1.800 naar 3.500 - 4.000 arbeidsplaatsen.

Bovenstaand doel wordt realiseerbaar doordat de voorgestelde langjarige inzet van middelen het mogelijk maakt dat het succesvolle WaterCampus innovatie-ecosysteem kan worden voortgezet. Uit bijlage A wordt duidelijk dat de brede inzet van de Noord-Nederlandse overheden in watertechnologie van € 3,3 mio per jaar resulteert in een totaal programma van circa €21 mio per jaar, alleen al door de faciliterende organisaties op de WaterCampus. Hier is dus een flinke directe multiplier op de regionale middelen.

Inzet van de middelen zal zich samenvattend vertalen in:

- Verdere groei van kritische massa, hoogwaardige werkgelegenheid en omzet bij watertechnologiebedrijven en hun toeleveranciers.
- Versterkte innovatie- en valorisatiekracht bij starters en andere bedrijven in de regio door uniek innovatie-ecosysteem. Hierdoor versterkte concurrentiepositie en export.
- Versterkt profiel van de regio. Nationale rol/profiel als verbinder en innovatiemotor en (mkb-) loket voor de watertechnologiesector. Europese rol/profiel als centre of excellence en als samenwerkingssysteem voor innoverende regio's. Global profiel als 1 van de wereldwijde kennis- en businesshubs voor watertechnologie.
- Verhoogde aantrekkelijkheid vestigingsklimaat (voor entrepreneurs, nieuwe en bestaande bedrijven).
- Versterking doorgaande leerlijn, verhoogde aantrekkelijkheid en instroom studenten/PhD's.
- Aange trokken middelen van buiten de regio voor de financiering van relevante activiteiten.

A

Bijlage Financiële middelen

Subsidies vanuit de overheid

Investing NNL overheden in watertechnologie

Jaarlijkse investering vanuit de Noord-Nederlandse overheid in watertechnologie (peiljaar 2017):

- Onderzoeksinfra en andere randvoorwaarden Wetsus en WaterCampus – bijdrage provincie jaarlijks ca. €2,4 mln., noordelijke provincies 250k en gemeente Leeuwarden 250k, NOM 100k. = totaal circa €3 mln.
- Aanvullende bijdragen voor diverse relevante zaken: ca. 10 procent van dit totaalbedrag = €0,3 mln.

Inschatting is dat vanuit de Noord-Nederlandse regio ca. €3,3 mln. jaarlijks beschikbaar wordt gesteld voor watertechnologie.

Huidige en toekomstige budgetten WaterCampus

Onderstaand een overzicht van de budgetten van de verschillende organisaties die actief zijn op WaterCampus. Dit overzicht is een verwachting op basis van actuele afspraken met verschillende financiers.

Verwachte jaarlijkse inkomsten WaterCampus 2016-2020 (in € 1.000)

Bedrijven		4.850
via Wetsus	3.300	
via CEW	800	
via Water Alliance	100	
via WAC	350	
via CIV	300	
Kennisinstellingen		2.915
via Wetsus	2.500	
via CEW	100	
via CIV	115	
via WAC	200	
Rijk		3.270
via Wetsus (I&M, EZ, TKI toeslag)	1.825	
via CEW (OC&W / Platform betatechniek / TKI)	1.100	
via CIV (OC&W / Platform betatechniek)	300	
via WAC (TKI)	45	
Regio		7.675
Wetenschappelijk onderzoek (REP, Wetsus)	5.750	
WaterCampus actieplan	1.675	
NNL Provincies (Water Alliance)	250	
EU		2.575
via Wetsus	1.750	
via WA	75	
via CEW	750	
Totaal		21.285
Globale jaarbegroting per organisatie (in € 1.000)		
Wetsus		15.650
CEW		3.200
Water Alliance		1.170
WAC		550
CIV		715

Bijlage Icoonprojecten

Icoonprojecten (status eind 2017)

(Eerste demonstraties van nieuwe/bijzondere technologie)

1. Desah Sneek
2. Redstack afsluitdijk
3. Humuszuurverwijdering Spannenburg
4. Anaerobe ijzerverwijdering Noordbergum
5. Puur water fabriek Emmen (o.a. biofouling preventie)
6. Sensor/leidingtestnetwerk (Vitens Noordbergum)
7. Avebe/Terugwinning van eiwitten (Wafilin Systems)

Streven naar nieuwe icoonprojecten:

8. Bioplastics uit rioolwater
9. Fosfaat teruggewinning uit mest
10. Electrochemische stikstof teruggewinning uit mest, rioolwater, etc
11. Na-selectieve ontzilteling in kassen
12. Desinfectie van ziekenhuiswater

COLOFON

Noordelijke Innovation Board

www.noordelijkeinnovationboard.nl

Twitter: @NIB_NNL

Facebook: <https://www.facebook.com/Noordelijke-Innovation-Board-1076749679121357/>

Groningen, Nederland

november 2018

Auteur:

Erwin Dirkse, lid Noordelijke Innovation Board

Bij de totstandkoming van dit rapport zijn de volgende personen geraadpleegd:

Denisa Kasova, Directeur - Noordelijke Innovation Board

Johannes Boonstra, Executive Board Member - Wetsus

Cees Buisman, Scientific Director - Wetsus

Hein Molenkamp, Managing Director - Wateralliance

Lau Bosse, Beleidsmedewerker Regio Noord - Ministerie van Economische Zaken

Peter Luimstra, Projectleider en Programmamanager Economische Zaken - Gemeente Leeuwarden

De totstandkoming van dit plan is mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van:

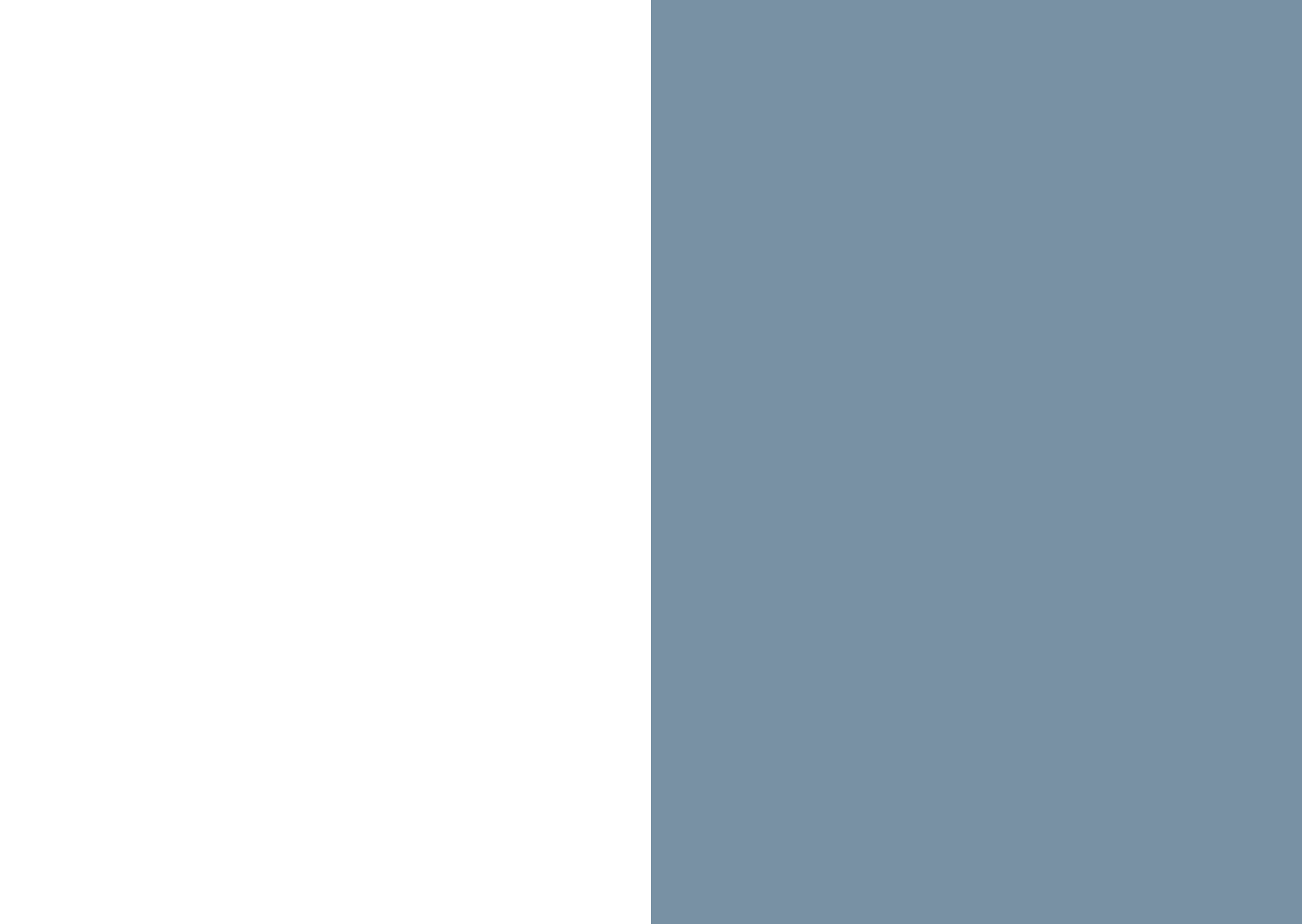
NIB; provincies Friesland, Drenthe en Groningen

Grafisch ontwerp:

Shootmedia

Druk:

Zalsman Groningen

**De Noord-
Nederlandse
watersector:
cruciale kennis,
kunde, reputatie
en netwerken**